

Daugiakultūrinis raštingumas ir tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas(is)

Dr. Rasa Pocevičienė
Šiaulių valstybinės kolegijos
Vadybos ir komunikacijos katedros docentė
“Epale” ekspertė Šiaulių regionui

Tarpkultūrinės kompetencijos aktualumas

- Pasaulis visais laikais buvo tarpusavyje susijęs, o dabar, nepaisant visų fizinių apribojimų, dar labiau.
- Mūsų veiksmai, požiūris ir nuomonė daro didelę įtaką kitiems, net ir per atstumą. Taip pat kultūriniai skirtumai, turintys įtakos kiekvieno suvokimui, elgesiui, darbo ir mokymosi stiliui ir t. t.

- Kartu mums reikia daugiau tolerancijos ir empatijos, kad suprastume ir priimtume kitus, ypač tuos, kurie elgiasi, mąsto ir veikia kitaip.
- Akivaizdu, kad reikia daugiau žinių ir įgūdžių norint įveikti visus iššūkius, bendrauti ir bendradarbiauti, o ne kovoti ir varžytis. Ir šis poreikis bus dar akivaizdesnis konstruktyviam gyvenimui ir darbui darbo rinkoje, kuri vis labiau tampa globali. (Beerepoot, 2021).

- Daugiakultūrio raštingumo poreikis, kurį būtų galima apibūdinti kaip gebėjimą suprasti ir vertinti savo ir kitos kultūros papročius, vertybių ir įsitikinimų paraleles ir skirtumus, yra akivaizdus.

Daugiakultūris raštingumas atkreipia dėmesį į įvairovę, lygybę ir socialinį teisingumą, kad būtų skatinamas kultūrinis sąmoningumas.

- Pasak Boutte (2008), daugiakultūrio raštingumo ugdymas turėtų padėti mokiniams išsiugdyti XXI amžiaus įgūdžius ir nuostatas, kurių reikia norint tapti aktyviais piliečiais, kurie sieks socialinio teisingumo mūsų bendruomenėse ir tuo pačiu visame pasaulyje.

- Augant įvairovei, o daugiakultūriškumo samprata plečia daugiakultūrinio raštingumo poreikį.
- Daugiakultūris išsilavinimas yra būtinas visiems žmonėms, nepaisant jų amžiaus, statuso, mobilumo, specialybės ir kt.

- Daugiakultūris raštingumas, be pagrindinių skaitymo ir rašymo įgūdžių, yra svarbus visiems demokratinės daugiakultūrės visuomenės piliečiams (Banks, Russell, 2003, Banks, 2009) bent jau dėl to, kad šiais laikais vis sunkiau rasti monokultūrinę visuomenę.
- Ir tas sunkumas atsiras tik tuo atveju, jei daugiakultūriškumo sampratą remsimės tik tradiciškai skelbiamais etiniais skirtumais.

- Bet jei naudosime šiuolaikinę kultūros sampratą, kurioje kultūrinius skirtumus būtų galima išskirti pagal lytį, amžių, socialinį statusą ar vietą, monokultūrinės visuomenės apskritai nerasime.
- Bet kurioje visuomenėje bus skirtingų lyčių, amžiaus, socialinės padėties ir tt žmonių, o norint bendradarbiauti ir gyventi kartu mums reikia žinių, įgūdžių ir nuostatų, reikalingų gyventi ir bendradarbiauti daugiakultūroje visuomenėje.

- Daugiakultūris raštingumas turėtų padėti besimokantiems išsiugdyti XXI amžiaus įgūdžius ir nuostatas, kurių reikia norint tapti aktyviais piliečiais, kurie sieks socialinio teisingumo bendruomenėse ir visame pasaulyje (Boutte, 2008, cit. Multicultural & Global Literacy..., 2017). .

Nēra žmogaus be kultūros

aš esu kultūra

Nēra kultūros be žmogaus

Kultūra yra tai, kas:

- Būdinga visiems arba beveik visiems grupės nariams,
- Yra perduodama iš kartos į kartą,
- Formuoja mūsų elgesį, suvokimą ir įsitikinimus,
- Nors ir yra pastoviu, bet vis dėlto lėtai kinta.

Ledkalnio kultūros samprata

Šaltinis: AFS Orientation Handbook, New York: AFS Intercultural Programs Inc. Vol. 4, psl. 14, 1984.

Kultūriniai skirtumai turi įtakos

- Suvokimui
- Mąstymui
- Kalbai
- Elgesiui
- Bendravimui
- Mokymui / mokymuisi
- Darbo stiliui ir t.t.

Įvairių kultūrų sandūra

- Skirtingose kultūrose tas pats objektas matomas kitaip,
- Kitoje kultūroje jaučiamės kaip vaikai, bet esame vertinami kaip suaugusieji (t.y. turintys žinoti),
- Susidūrimas gali sukelti šoką.

Tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas(is)

TIKSLAI

- Suprasti savo ir kitas kultūras,
- Atsisakyti kultūrinių prietarų savos ir kitų kultūrų atžvilgiu,
- Vertinti kultūrinę įvairovę,
- suvokti kultūrinių ypatumų įtaką asmens elgesiui ir veiklai,

TIKSLAI

- Tapti atviru kultūriniam skirtumams, kitoniškumui, kaitai,
- konstruktyviai veikti įvairiakultūrinėje aplinkoje,
- Išmokti siekti kompromisų kultūriškai įvairioje aplinkoje.

Uždaviniai:

- Suvokti, kad mūsų kultūra turi įtakos mūsų suvokimui ir kad kito kultūra turi įtakos jo/jos suvokimui:
 - Suvokti savo ir kitas kultūras,
 - Suvokti save kultūroje,
 - Įsisąmoninti savo stereotipus ir prietarus,
 - Atpažinti stereotipus ir prietarus kasdienybėje.

- **Žinoti ir pažinti savo ir kitas kultūras,**
- **Ugdytis nuostatas:**
 - Žinoti savos ir kitų kultūrų vertybes,
 - Priimti ir gerbti kultūrinius skirtumus,
 - Vertinti kultūrinę įvairovę,
 - Skatinti atvirumą kitoniškumui,
 - Tikėti kultūrinių sandūrų (konfliktų) išsprendžiamumu.

- **Ugdytis gebėjimus:**

- Komunikuoti ir bendrauti su skirtingų kultūrų žmonėmis,
- Veikti su kitų kultūrų žmonėmis,
- Į kasdienes dalykus ir įvykius pasižiūrėti naujai,
- Veikti (adaptuotis) besikeičiančioje aplinkoje,
- Priimti naujus sprendimus.

10 efektyvių tarpkultūrinės komunikacijos strategijų

- Klausti, užduoti klausimus
- Ugdytis pasitikėjimą savimi ir savęs pažinimą.
- Dalintis idėjomis
- Pripažinti sudėtingumą, kompleksškumą
- Vengti stereotipų

10 efektyvių tarpkultūrinės komunikacijos strategijų

- Gerbti kultūrinius skirtumus
- Aktyviai klausytis
- Būti sąžiningumu ir garbingu
- Būti lanksčiu
- Galvoti dukart

Kaip to mokytis?

- Pripažįstant kitoniškumą,
- Lyginant su savo kultūra – per kultūrų dialogą,
- Praktiškai būnant,
- Per patirtį ir jos analizę.

Nebūtinai harmoningas.

Literatūra

- Banks, J.A., (2009). “Multicultural Education: Dimensions and Paradigms”, *The Routledge International Companion to Multicultural Education*. 1st ed., Available: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203881514-11/multicultural-education-dimensions-paradigms-james-banks>
- Banks, J.A., Russell F., (2003). “Teaching for Multicultural Literacy, Global Citizenship, and Social Justice,” *The 2003 Charles Fowler Colloquium on Innovation in Arts Education* University of Maryland, College Park, Available: <https://www.lib.umd.edu/binaries/content/assets/public/scpa/2003-banks.pdf>
- Baraldsnes, Dž., (2012). *Tarptautinė ir tarpkultūrinė komunikacija*. Vadovėlis. Klaipėda
- Beerepoot, N., (2021). *Creating a global labour market – The opportunities and challenges of outsourcing and reshoring*. Available: <https://www.thebrokeronline.eu/creating-a-global-labour-market-d93/>
- Jandt, F. E., (2013). *An Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community*. Thousand Oaks, (Calif.): Sage.
- *Multicultural & Global Literacy – 21st Century Education*, (2017). Available: <https://21stcenturyliteracy214.wordpress.com/test-2/>
- Pruskus, V., (2012). *Tarpkultūrinė komunikacija ir vadyba*. Vadovėlis. Vilnius: Technika
- *The Handbook of Intercultural Discourse and Communication*. (2014). / edited by Christina Bratt Paulston, Scott F. Kiesling, and Elizabeth S. Rangel, Madlen: John Wiley & Sons.
- [Starkey](#), B., [Boyer](#), M. A., [Wilkenfeld](#), J., (2010). *International Negotiation in a Complex World*. United Kingdom: Rowman and Littlefield Publisher